

**Directoraat-Generaal Wetgeving, Internationale
Aangelegenheden en Vreemdelingenzaken**

Directie Wetgeving

Postadres: Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Geadresseerde

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag
Telefoon (070) 3 70 79 11
Fax (070) 3 70 75 16
www.justitie.nl

Onderdeel	Sector Privaatrecht
Contactpersoon	
Doorkiesnummer(s)	
E-mail	
Datum	12 juli 2007
Ons kenmerk	5494615/07/06
Onderwerp	Rechtsvorm maatschappelijke onderneming

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Langs deze weg wil ik u consulteren over de rechtsvorm van de maatschappelijke onderneming. Om tot een wetsvoorstel te komen dient er een aantal principiële vragen te worden beantwoord, zoals ik die hieronder formuleer. Om daar antwoord op te krijgen zend ik u hierbij een proeve van een wetsvoorstel met bijbehorende toelichting. U ontvangt deze stukken, omdat u een sector vertegenwoordigt waarin de rechtsvorm van de maatschappelijke onderneming als hier bedoeld door de daarin werkzame instellingen gebruikt zou kunnen worden of omdat u om bestuurlijke of andere redenen belang hebt bij de wijze waarop de instellingen in de semipublieke sector zijn georganiseerd en uw oordeel over de bruikbaarheid van deze rechtsvorm derhalve van belang is. De proeve betreft een mogelijke, meer concrete uitwerking van de in het kader van het programma "De bruikbare rechtsorde" door de projectgroep rechtsvorm maatschappelijke onderneming gedane voorstellen. De projectgroep stond onder voorzitterschap van dr. H.H.F. Wijffels. Ik wijs erop, dat het kabinet niet bij voorbaat al de keuzes volgt die in het rapport van de werkgroep-Wijffels werden gemaakt. De consultatie moet leiden tot antwoorden op principiële vragen; zo leeft in de zorgsector de vraag naar de wenselijkheid van andere financierings-mogelijkheden en het doen van winstuitkeringen. Ook de rol van de overheid en de noodzaak van toezicht door de overheid moet nader worden bezien, alsmede de afbakening van het begrip "maatschappelijke onderneming". Met de proeve wordt een mogelijke invulling gegeven aan het coalitieakkoord, waarin de ontwikkeling van een rechtsvorm voor instellingen in de semi-publieke sector is aangekondigd. Na

kennisgenomen te hebben van uw opvattingen en van die van andere organisaties zal ik een wetsvoorstel voorbereiden waarover het kabinet een besluit zal nemen. Het is de bedoeling dat dit eind dit jaar zal plaatsvinden.

De proeve moet worden onderscheiden van voorstellen die bekend staan onder naam "sociale vennootschap". Daarbij gaat het om ondernemingen met de structuur van een kapitaalvennootschap, die wordt gekenmerkt door aandeelhouderskapitaal en bevoegdheden van aandeelhouders en een actieve rol van de overheid als aandeelhouder. Op dit punt zal de Minister van Financiën met nadere voorstellen komen, in eerste instantie in het kader van de toegezegd Nota Deelnemingenbeleid.

Beleid en activiteiten die bekend staan onder de term "maatschappelijk verantwoord ondernemen" maken evenmin deel uit van het onderhavige voorstel.

Deze verwijzen naar het rekening houden met maatschappelijke overwegingen, zoals de bescherming van het milieu, ongeacht welke ondernemingsactiviteiten het betreft en ongeacht in welke structuur deze plaats vinden.

De proeve introduceert een nieuwe rechtspersoon "de maatschappelijke onderneming". Het doel dat met de wettelijke regeling wordt nagestreefd is de positie van de instellingen in de semi-publieke sector, die daarvan gebruik zouden kunnen maken, als onderneming te versterken door hun mogelijkheden om als zodanig slagvaardiger op te treden te verruimen. De rechtsvorm voor de maatschappelijke onderneming moet aantrekkelijk zijn voor een breed palet aan instellingen zoals scholen, universiteiten, ziekenhuizen, zorginstellingen en woningcorporaties, maar is daartoe niet noodzakelijkerwijs beperkt. Teneinde zo goed mogelijk in de bestaande behoefte te voorzien is getracht aansluiting te zoeken bij de in verregaande mate vergelijkbare ontwikkelingen die de instellingen in de semi-publieke sector voornamelijk in het governancebeleid hebben doorgemaakt. Tegelijkertijd is naar een zekere mate van flexibiliteit gestreefd om in te kunnen spelen op de verschillen die bestaan tussen de instellingen en de wetgeving die hen regeert in de te onderscheiden sectoren in het bijzonder waar het de positie van de afnemers van de diensten van de maatschappelijke onderneming en andere belanghebbenden van de maatschappelijke onderneming betreft.

In de proeve en de bijbehorende toelichting wordt de maatschappelijke onderneming gepresenteerd als een nieuwe rechtspersoon. Volledigheidshalve merk ik op dat het ook denkbaar is de maatschappelijke onderneming als een modaliteit van een of meer bestaande rechtspersonen of als een predikaat weer te geven. Er is voor gekozen pas een besluit over de uiterlijke verschijningsvorm van de maatschappelijke onderneming te nemen nadat de discussie over de inhoud van de maatschappelijke onderneming genoegzaam is uitgekristalliseerd. Voor alle duidelijkheid wordt tevens opgemerkt dat de fiscale behandeling van de maatschappelijke onderneming zal afhangen van de invulling van de formele aspecten van de nieuwe rechtspersoon en van de feitelijke activiteiten die de maatschappelijke onderneming zal uitoefenen.

De maatschappelijke onderneming heeft volgens de proeve naast een bestuur een raad van toezicht en een belanghebbendenvertegenwoordiging. Het bestuur vertegenwoordigt de maatschappelijke onderneming en is belast met het besturen ervan. De raad van toezicht controleert en benoemt het bestuur en staat het bestuur met advies terzijde. Verder zijn belangrijke besluiten aan de goedkeuring van de raad van toezicht onderworpen. De belanghebbendenvertegenwoordiging heeft in de proeve in elk geval het recht advies te geven over de besluiten die de goedkeuring van de raad van commissarissen behoeven en voorts over alle besluiten die daartoe in de statuten zijn aangewezen. Ook kunnen de statuten onderwerpen aanwijzen die de instemming van de belanghebbendenvertegenwoordiging behoeven; deze praktijk komt met name in de medezeggenschapswetgeving voor het onderwijs voor. De wettelijke regeling voorziet in aanvulling daarop in een door artikel 26 Wet op de ondernemingsraden geïnspireerde geschillenregeling mocht het advies van de belanghebbendenvertegenwoordiging niet wordt opgevolgd of een besluit wordt genomen zonder de instemming van de belanghebbendenvertegenwoordiging terwijl dit wel is vereist. Verder krijgt de belanghebbendenvertegenwoordiging het recht een enquête uit te lokken.

Graag stel ik uw organisatie in de gelegenheid zich uit te spreken over de in het consultatieproces centraal staande vraag, namelijk of de rechtsvorm voor de maatschappelijke onderneming en de wijze waarop de macht over de organen van die rechtspersoon is verdeeld, geschikt is om de ontwikkelingen en uitdagingen waarvoor instellingen in de semi-publieke sector zich geplaatst zien aan te kunnen. Meer in het bijzonder verneem ik graag uw opvatting over enkele principiële vragen die bij de invulling van de maatschappelijke onderneming zijn gerezen. Daarbij gaat het vooral om het volgende.

1. Welke waarde heeft de regeling van deze rechtsvorm voor de instellingen die u vertegenwoordigt, c.q. hoe zou de rechtsvorm voor deze instellingen ingericht moeten worden om hem zo goed mogelijk bruikbaar te maken? Of hebt u behoefte aan een rechtsfiguur met andere kenmerken die u beter passen? In het licht van dit laatste verzoek ik u ook de volgende vragen te bezien.
2. Kan uw organisatie zich vinden in de wijze waarop de benoeming van bestuurders, toezichthouders en belanghebbenden is vormgegeven?
3. Hoe ziet u de positie van de raad van toezicht; met name is dan van belang welke belangrijke besluiten voor akkoord aan deze raad voorgelegd dienen te worden. Kunt u zich vinden in de keuze die in de proeve is gedaan?
4. Hoe ziet u de positie van de belanghebbenden? Kunt u zich vinden in de wijze waarop de positie van belanghebbenden in het voorontwerp is geïnstitutionaliseerd? Zijn de bevoegdheden afdoende geregeld en laat de proeve voldoende ruimte voor het treffen van nadere regelingen in de statuten die voor de instellingen die u vertegenwoordigt van belang zijn?

5. Wat vindt uw organisatie van de wijze van geschillenbeslechting tussen de organen van de onderneming is vormgegeven? Thans is in de proeve gekozen voor het toedelen van het enquêterecht aan de belanghebbendenvertegenwoordiging en de geschillenbeslechting tussen bestuur, raad van toezicht en belanghebbendenvertegenwoordiging overigens te regelen naar analogie van de geschillenbeslechting in de Wet op de Ondernemingsraden.
6. Kunt u zich vinden in het idee, zoals in de proeve opgenomen, om de raad van toezicht de bevoegdheid te geven het bestuur op te dragen kwaliteitsbevorderende instrumenten, zoals visitaties, in te zetten?

De maatschappelijke onderneming is in de proeve gekenschetst als een privaatrechtelijke rechtspersoon die één of meer ondernemingen in stand houdt en die zich volgens de statuten specifiek en uitsluitend in dienst stelt van de betrokken maatschappelijke belangen. De maatschappelijke onderneming onderscheidt zich van de commerciële onderneming, doordat zij een externe, op de belangen van de afnemers van de aangeboden diensten gerichte doelstelling heeft. Eventueel rendement ("winst") wordt, naar de strekking van bijgaande proeve, niet aan de kapitaalverschaffers uitgekeerd, maar komt geheel en al ten goede aan het maatschappelijke belang dat volgens de statutaire doelstelling wordt gediend. Graag vernemen wij van uw organisatie of dit model van de maatschappelijke onderneming voor uw organisatie bruikbaar is.

7. Is het nodig om een aanvullende regeling te treffen voor de wijze waarop de instellingen die u vertegenwoordigt worden gefinancierd, bijvoorbeeld door het vergroten van het eigen vermogen en moet er dan naar uw mening een (beperkte) rendementsvergoeding, dan wel enige vorm van winstuitkering mogelijk zijn?

We hoeven daarbij niet alleen te denken aan constructies waarbij aandeelhouders een belang in een vennootschap nemen en recht op dividend hebben. Denkbaar is ook een regeling waarbij kapitaal beschikbaar wordt gesteld tegen een vergoeding, of een participatie in de vorm van ledenbewijzen, zoals de coöperatieve vennootschap die kent. Het staat u vrij om ook andere constructies voor te stellen. Het kabinet zal zich vervolgens daarover opnieuw beraden.

8. Is bij toepassing van de een nieuwe rechtsvorm voor de maatschappelijke onderneming een andere rol van de overheid nodig, in het bijzonder als het om de noodzaak van toezicht gaat?
9. De proeve gaat uit van facultatief gebruikt van de rechtsvorm door instellingen. Zou u het wenselijk vinden als deze vorm in uw sector verplicht werd?
10. Is het nodig om het gebruik van de term "maatschappelijke onderneming" nader af te bakenen dan in de proeve wordt gedaan?

Ik zie met belangstelling uit naar uw opvattingen over bovenstaande vragen en de proeve. Als u andere elementen van belang acht, nodig ik u uit ook deze naar voren te brengen. Aan de hand daarvan zal ik een voorstel voor het kabinet voorbereiden.

Uw reactie zie ik graag voor 1 oktober 2007 tegemoet. Wij zijn bereid om desgevraagd nadere toelichting te verschaffen op een in overleg met u te bepalen wijze.

De Minister van Justitie,